

A Volgától az Elbáig

Pályázat olvasóknak

Hazánk felszabadulásának 30. évfordulója tiszteletére a Hazafias Népfront budapesti bizottsága, más szervekkel karöltve — az olvasó népiért mozgalom keretében olvasó- és rejtvenypályázatot hirdet a Volgától az Elbáig címmel. Az 1974. november 7-től 1975. november 7-ig tartó pályázaton részt vehet mindenki, aki Bulgária, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Lengyelország, Magyarország, a Német Demokratikus Köztársaság, Románia felszabadulását és a Szovjetunió felszabadító harcát bemutató szépirodalmi művek közül kiválasztott tíz könyvből legalább négyet elolvas.

Dimov: Dohány, Otčenasek: Rómeo, Júlia és a sötétség, Szimonov: Nappalok és éjszakák, Borisz Polevoj: Egy igaz ember,

Karinthy Ferenc: Budapesti tavasz, Nagy Lajos: Pincenapló, Andrzejewski: Hamu és gyémánt, Lalle: Siralomhegy, Sadevanu: Mitrea Kokor útja és Bruno Apita: Farkasok közt védtelen című könyvekből kell negyvel alaposan megismerkedni.

Az olvasmányélmények alapján a pályázók legfeljebb nyolcoldalas pályamunkát írhatnak arról, hogy az olvasott könyveket összevetve milyen azonosságokat és különbségeket fedeztek fel az egyes országok felszabadulásának eseményei között, illetve melyik könyv nyerte meg legjobban a tetszésüket.

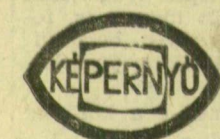
A pályaműveket — névvel és lakcímmel ellátva — legkésőbb 1975. szeptember 15-ig kell elküldeni a Hazafias Népfront budapesti bizottságára.

Bálint Endre kiállítása, zenei ösbemutató

Bálint Endre festőművész, érdemes művész évek óta visszatérő vendége a Szege-di Nyári Tárlatoknak. Talán ez is közrejátszik abban, hogy a neves festő, aki a napokban töltötte be 60. életévét, Szege-den rendezi meg újabb egyéni kiállítását, ahol jórészt az utóbbi évek munkáit tárja közönség elé. Bálint Endre 1935-től kiállító művész, tehát mostani, huszonkilencedik önálló kiállítása a négy alkotó évtizedet reprezentáló bemutató is. A Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai képtárában vasárnap déli 12 órakor nyitja meg dr. Uj Endréné művészettörténész Bálint Endre rajzaiból, akvarelljeiből, kol-

lázsaiból, tárgyaiból és festményeiből rendezett tárlatot.

Hétfőn este 7 órakor, a zeneművészeti főiskola Lenin körüli hangversenytermében *Beszélgés kortárs művészekkel* címmel találkozik rendező a Bartók Béla Művelődési Központ. Kurtág György Kossuth-díjas zeneszerző *Játékok zongorára* címmel zeneművet írt Bálint Endre *Ikonosztáz* című triptichonjához. A darab ösbemutatóját hétfőn este tartják, közreműködnek Kocsis Zoltán és Fenyő Gusztáv zongoraművészek. Ez egyúttal a Hanglemezbarátok Klubjának összejövetele is.

Az öltöző

Teljesen hétköznapi jelenetek játszódnak a rögbicsapat öltözőjében: a játékosok átöltöznek, bemelegítenek, közben viccelődnek egymással. Teszik a dolgukat, megszokott mozdulatokkal és mondatokkal leplezik félelmeiket. Félnak az edzőtől, a klubvezetőtől, egymástól, még önmaguktól is. David Storey tévéjátéka érdekes adalékokkal szolgál a kiszolgáltatott ember rajzához.

A mozikban most vetítik Elia Kazan filmjét, A látogatókat. A filmidő jórésztben alig történik valami, ami említésre méltó és elmesélhető, de a film minden egyes jelenete a szorongás, a félelem légkörét árasztja. Szívszorító, tiltakozásra ingerlő a láthatatlan kötelékek között vergődő és tehetetlenségre kárhoztatott hősök látványa, akik rutin- és álcselvények sorozatával védekeznek a kiszolgáltatottság nyomasztó erőszake ellen — amíg lehet. Önmagának sem ura egyikük sem, akárcsak a rögbicsapat tagjai. Akiknek kényszer ugyan a játék, mégsem csak a nagybőv pénzért hajtanak kifulladásig: holtfáradtan és félig agyonverve sem képesek kivonni magukat az örült rohanásból, mert a pályán már nem a pénz magartatásuk meghatározója, hanem elszabadult ösztöneik. A kiszolgáltatottság deformálja őket, megsemmisíti akaratukat, és utat enged a durvaságnak és brutalitásnak.

A film és a tévéjáték természetesen nem hasonlítható össze, csak az asszociáció megengedett. David Storey nem fogalmaz általános érvénnyel (Kazan igen), és a rendező, Mihályi Imre is tiszteltben tartotta az írói szándékot: a rögbicsapat

tagjairól, a sport sajátos világáról van szó, amelyben persze nem irigylésreméltó sztárok, hanem emberek élnek. És az öltöző nyomasztó, szorongásos atmoszféráját — Halász Mihály képei közvetítésével — kétségtelesen érezkelhetjük a néző, annak ellenére is, hogy a színpadok számára kissé idegen maradt a sajátos amerikai stílus, az élet- és magatartásformák jellemzői.

S. E.

Színész, szövegíró, szinkronizált szövegíró. Írta: Valentyin Jevszov és Vitautasz Zsalakjavicsusz. Rendezte: Vitautasz Zsalakjavicsusz. Operatőr: Vlagyimir Nahabcov. Zenejét szerezte: Vjacseszlav Orcsinnyikov.

Az utóbbi években egyre több helyet követel a hírnévgyónksági jelentésekben Latin-Amerika. Forrongó tűzfészek globuszunknak ez a félteke, egymás mellett látható itt szocializmust építő ország, fasizoid katonai rezsim, a polgári köztársaság álcárcában tevékenykedő monopolkapitalizmus. A legújabbkori forradalmak színhelye ez a földrész. Ez elmult évek, évtizedek krónikája telis-tele kiégett és vérbe fojtott forradalmi megmozdulásokkal, váratlan választási győzelmekkel, ki-

Az édes szó: szabadság

végzéseikkel, száműzésekkel, börtönhírekkel. Hol itt, hol ott bukkann föl az illegálisba kényszerített kommunista pártok egy-egy vezetője, hol innen, hol onnan érkeznek hírek és filmjelenetek anarhisták merényleteiről. Forrong Dél-Amerika. Az elnyomott népek hatalmas áldozatokat vállaltak azért az édes szóért: szabadság.

Vitautasz Zsalakjavicsusz szovjet rendező eredeti dokumentumokra építette *Az édes szó: szabadság* című filmjét. A latin-amerikai népek forradalmi harcának állít méltó emléket és figyelemztető obeliszket krimiizgalmasságu, a forradalmi harc, az illegális mozgalmak egy epizódján keresztül a küzdelem heroikus nagyságának éppúgy mint hétköznapi pillanatainak.

A film kiindul pontját egy napi hír jelentette. G. G. P.-t, az egyik dél-amerikai ország kommunista vezetőjét törvénytelenül börtönbe zárták. Egy alkalommal meglepetéssel, melyet kommunista

elvtársai ástak. Ez a hír, ez a szinte hihetetlennek tűnő esemény szolgáltatja a film alapját. A helyszínen természetesen nem konkrét, egy képzeletbeli államban játszódik a történet, ahol a jobboldali puccs után a reakciós terror börtönbe veti a politikai pártok vezetőit. Az illegálisba kényszerült kommunista akadémia képviselőjüket akadémia kiszabadítani az erődbörtönből. A feladatot egy fiatal házaspárra bízák. Ok nyitnak üzletet az erőd tözomszédságában. Minden külső jel szerint kedves kereskedőemberek. Am a garázsban, a föld mélyén minden éjjel megfeszített munka folyik. Alagutat ásnak az erődbe...

A szinte lehetetlennek látszó terv megvalósítása jó alkalomt ad a rendezőnek arra, hogy felsorakoztassa a mai forradalmártípusokat felváltva a harc nehézségeit, bepillantást engedjen egy számunkra szinte el képzelhetetlen világba.

T. L.

Szocialista elkötelezettségű szakembereket képezni

Beszélgés dr. Rácz Jánossal, a JATE oktatási rektorhelyettesével az egyetemi világnézet oktatás és nevelés időszerű kérdéseiről

Hogy milyenné nevelődik, formálódik a most felnövekvő ifjú generáció: ez ma közügy, állampolgári kötelesség, az érdeklődés középpontjában álló kérdés. Az oktatás és a nevelés egyik nagy és fontos műhelye a felsőoktatás, és azon belül az egyetem. Ahol nemcsak a szakmai, hanem a világnézet oktatás és nevelés is domináns elem. Ilyen értelemben tehát: ideológiai műhely is.

Hol tartanak a világnézet oktatásban és nevelésben? Milyen eredményeket tudnak fölmutatni? Milyen nehézségekkel kell megküzdeni? A jövő milyen tervei, elképzelései formálódnak e témakör kapcsán a jelenben? — e kérdéscsoporttal összefüggésben kerestük föl dr. Rácz János egyetemi tanárt, a szegedi József Attila Tudományegyetem oktatási rektorhelyettesét.

— Ez a téma mindig aktuális. Most azonban két tényező hangsúlyozott időszereget kölcsönöz neki. A közelmúltban hozták nyilvánosságra az MSZMP Központi Bizottsága Agitációs és Propaganda Bizottságának állásfoglalását az állami felsőoktatási intézményekben folyó marxizmus-leninizmus oktatás helyzetéről és feladatairól. E dokumentum összefoglalja, meddig jutottunk el, egyben a legsürgősebb feladatokat is körvonalazza. Emellett néhány héttel ezelőtt némi történelmi áttekintésre is mód nyílt annak örven, hogy egy jeles jubileumot ünnepeltünk: negyedszázada kezdődött meg a szegedi felsőoktatási intézményekben a marxizmus-leninizmus oktatása. Az évforduló alkalmát adta arra, hogy számbevegjük: itt, helyben meddig is jutottunk el a huszonöt év alatt, és hol szorul további javításra, korrekcióra munkánk.

A jubileum alkalmából készült felmérések is jól tükrözték, hogy e hosszú időszak alatt milyen sokat fejlődött, és az egyetem életében milyen jelentős erővé, tényezővé vált a marxizmus-leninizmus oktatás. Mennyit javultak a szemléltető feltételek, és ennek megfelelően miként növekedett egyenletesen az oktatási színvonal is.

— Bocssáson meg, ha félbeszakítom egy pillanatra. Ez a marxizmus-leninizmus oktatásra vonatkozik. A világnézet oktatás viszont összefüggő terület. Mi a helyzet, ha ebből az aspektusból vizsgáljuk a kérdést?

— Igen, erre a tényleg nem árt újra és újra hangsúlyozottan felhívni a figyelmet: a világnézet oktatás és nevelés időszerű kérdéseiről.

met: a világnézet oktatás és nevelés valóban nem — és nem is lehet csak — a marxizmus-leninizmus tanszék „belügye”. Komplex eredményt tehát csak közös erőfeszítéssel, valamennyi szaktanszék (szakbizottság) közreműködésével érhetünk el. Nemcsak a magam véleményét fogalmazom meg, amikor utalok rá: nincs „világnézetmentes” szaktudomány. Egyáltalán: nincs a tudományban egyetlen olyan szférája sem, amely ne állna szerves kapcsolatban a világnézettel. Ha pedig e kapcsolat adott, akkor kézenfekvő a következtetés: minden szaktudományi kérdést ilyen vagy olyan módon kapcsolatba lehet hozni a világnézet oktatásával, föl lehet használni a hallgatók világnézetének alakítására, formálására. Természetesen nem valamiféle erőszakolt „ideológizálás”, mechanikus „túlpolitizálás” gondolkod, hanem azoknak a kézenfekvő világnézet oktatásnak a levezetésére, tudatosítására, amelyekre az éppen napirenden lévő tárgykör, anyaggrész természetesen lehetőséget ad.

— Ez nem könnyű dolog. Többek között ideológiai felkészültségre, felvérteztségre is szükség van hozzá...

— Örülök, hogy ezen a fórumon is elmondhatom: az egyetemi oktatógárda tagjainak jelentős része — és most nem a marxizmus-leninizmus tanszéken dolgozókra gondolok — elvégezte a marxizmus-leninizmus esti egyetemet, a szakosított, a speciálisakat stb. Már önmagában ez a tény is, utal arra, hogy a világnézet oktatás feltételei ezen a téren is javultak, ami a kihasz-

nálható lehetőségek számát is növelte.

Arról sem szabad megfeledkezni, hogy az egyetem szakbizottságai már az elmúlt időszakban is jelentős, színvonalas, ugyanakkor érdemi kérdésekkel foglalkozó vitákat rendeztek — éppen a világnézet oktatás elősegítése céljából. Ilyen „ideológiai műhelymunkára” került sor többek között a természettudományi karon a matematikai és a biológiai, a bölcsészettudományi karon az irodalmi és nyelvészeti szakcsoportban, valamint az állam- és jogtudományi karon. Most az a feladat, hogy e hasznos és tanulságos eszmecserék tapasztalatait mentől nagyobb hatásokkal hasznosítsuk a világnézet oktatásában, az egyetemi oktatás minden területén.

— Még a bevezetőben szó volt az MSZMP KB Agitációs és Propaganda Bizottságának állásfoglalásáról...

— Igen. Az állásfoglalás nagy segítséget ad munkánk továbbfejlesztéséhez. Aminek az lenne a lényege, hogy növeljük a világnézet oktatás és nevelés hatékonyságát. Az egyetemi pártbizottság már megtárgyalta a dokumentumot, és meghatározta azokat a tennivalókat, amelyekkel hozzájárulhat az eredményes munka sikeréhez. Az Egyetemi Tanács alapos előkészítő munka után előreláthatólag november elején tárgyalja meg a marxizmus-leninizmus oktatás és a világnézet oktatás időszerű feladatait, és megjelöli majd a legfontosabb tennivalókat, az egész egyetemre vonatkozóan. Ugyanakkor még ebben az évben, decemberben, összegyűlik a karokon is: hol tartanak a világnézet oktatásában, mit kell erősíteni, min javítani, melyek a még kiaknázatlan lehetőségek.

Ezekben a hetekben készülnek az új tantervek, programok, amelyekben — az élet támasztotta követelményeknek megfelelően — igen nagy szerepet, hangsúlyt kap a kommunista szakemberképzés.

Ugyanakkor a komplex nevelési tervekben — amelyeket a bölcsészettudományi karon e tanévtől kezdődően kísérletképpen már bevezettek, s jövőre bevezetnek a TTK-n, és az állam- és jogtudományi karon is — ugyancsak hangsúlyosan szerepelnek a világnézet oktatás időszerű feladatai.

Ehhez most már csupán annyit kell hozzátűnnünk, hogy az összkép teljes legyen: a politikai, az ideológiai kérdések iránt a hallgatók körében rendkívül módon megnövekedett az érdeklődés — és akkor már körülbelül érzékeltettük, milyen nagy feladatoknak kell megfelelni oktatónknak, az elkövetkezendőkben.

Felkészülésükhöz a pártvezetés is segítséget ad. Többek között a szegedi városi pártbizottság a vezető oktatók számára időszerű ideológiai kérdésekkel foglalkozó előadásorozatot indított el.

— Eddig a feladatok és az oktatók oldaláról képeztük meg a kérdést. Mi a helyzet a tanulóifjúsággal?

— Mint említettem, rendkívül mértékben megnőtt az érdeklődés a politikai, ideológiai kérdések iránt. Rögtön hozzáténném: ez az

érdeklődés pozitív. A diákok nagy többsége jól és okosan tud az ideológiai, politikai problémákra rákérdezni. Ebből persze nem következik, hogy a kérdésekre ők maguk minden esetben helyes választ tudnak adni — de a pozitív kérdéskörrel megkönnyíti az oktató számára is a vitás kérdések tisztázását, az esetleges félreértések eloszlatását.

A mai egyetemisták erkölcsi és politikai tekintetben lényegében lépést tartanak a szocialista fejlődéssel. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy egy részükkel, a nagy egészen belül egyesekkel ne lennének komoly — ideológiai, világnézet — problémák.

— Konkrétan mire gondol?

— Különös gondot okoz a vallásos világnézet jelenléte. Aztán: nem helyeseltető a nyugati életforma elemeinek kritikátlan átvétele, utánzása. Itt rögtön hangsúlyozni szeretném: nem az öltözködése, a haj- és szakkiválasztásról van szó. Ezek önmagukban különbségek. A probléma akkor kezdődik, amikor ezek a különbségek a fejekben meglévő tényleges ideológiai zűrzavar jelképei. Amikor tehát a ruhaválasztással együtt valaki a nyugati életforma divatját is vállalja, „hordja”, dicsőíti. S végül: nem tagadhatjuk az sem, hogy tapasztalni időnként elvétve egyesek részéről nacionalista nézeteket is.

— Ez gyakorlatilag tehát annyit jelent, hogy a világnézet oktatásnak és nevelésnek egyszerre „két fronton” kell csatát nyernie...

— Valóban. Egyrészt visszahozni kell szorítanunk a jelenkor téves, a marxizmustól, egész létezésünktől idegen nézeteket, világnézet, ideológiai megnyilatkozásokat. Vitával, meggyőzéssel. Ugyanakkor természetesen úgy, hogy minél sokoldalúbban megismertessük a diákságot a marxizmus-leninizmus lényegével, tanításainak értékével, nagyszerűségével, a szocializmus igazságaival.

Másrésztől mindent el kell követnünk azért, hogy az oktatás és nevelés differenciált, az oktatónknak egész szervezetében egyforma intenzitással alkalmazott eszközökkel diákjainkból szocialista elkötelezettségű szakembereket neveljünk.

Azzal fejezném be én is, amit a már többször említett pártokommunikáció is olyan nyomatékosan hangsúlyoz: a világnézet oktatás hatékonyságának fokozása érdekében növelni kell a marxizmus-leninizmus oktatás világnézet oktatásának nevelőerőjét, politikai orientáló szerepét. Fő célunk az, hogy olyan szilárd marxista-leninista világnézettel rendelkező szakembereket képezzünk, akik ismerik a marxizmus-leninizmus elméleti alapjait, és ennek segítségével képesek eligazodni a hazai szocialista építés és a nemzetközi osztályharc bonyolult kérdéseiben. El kell érni, hogy a hallgatók magukénak vallják a párt által meghatározott, a szocializmus építésére vonatkozó történelmi perspektívát, és tudatosítsák, hogy ennek elérése csak célravezető, elkötelezett és aktív társadalmi tevékenységgel lehetséges.

Szám és nagy feladat. Investálni majd hűvelni kell, valamennyien meg kell érteni — mondatta befejezősül dr. Rácz János.

Papp Zoltán